

Profesjonsetikk

Hvordan erfarer barnehagelærere at de får utøvd faglig skjønn i møte med eiers styring?

Christine Volden
[kandidatnummer: 452]

Bacheloroppgave
[BDBAC4900]

Melhus, april 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

Innledning.....	2
Problemstilling.....	3
Teori.....	4
Barnehagelærerprofesjon.....	4
Profesjonstriangelet.....	5
Etikken	6
Politikken	7
Faget	8
Barnehagens organisering og eierskap, betydning for barnehagelærerprofesjonen.....	8
Faglig skjønn	11
Den reflekterende barnehagelærer	12
Metode	14
Valg av informanter	15
Gjennomføring.....	15
Kritikk av metode.....	16
Min førforståelse	17
Funn/resultater.....	18
Analyse.....	18
Drøfting.....	19
Offentlig innsyn	20
Tydelig fagspråk med sterk fagkompetanse	21
Engasjert og modig	23
Raus og lojal.....	25
Politisk engasjement.....	26
Oppsummering.....	28
Referanser	30
Vedlegg.....	32
Intervjuguide	32
Samtykkeskjema.....	34

Innledning

Som student ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (heretter kalt DMMH) har jeg igjennom alle årene her blitt eksponert for skolens visjon som er «for barns beste». Rammeplan for barnehager, innhold og oppgaver (heretter Kalt RP17) viser til at «Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1» (Kunnskapsdepartementet, 2017). Som framtidig barnehagelærer er det meg, mine medstudenter og framtidige kollegaer som skal ivareta denne forpliktelsen.

I oppgaven har jeg utforsket hvordan barnehagelæreren kan jobbe når det oppstår konflikt mellom samfunnsmandatet (barnehagens verdigrunnlag), og barnehagelærerens faglige skjønn og kunnskap om barns beste. De etiske problemstillingene man står ovenfor som barnehagelærer er særegne for barnehagelærerprofesjonen, og det er formulert noen prinsipper i *læreprofesjonens etiske plattform* som definerer og regulerer dette (Utdanningsforbundet, 2021).

Det barnehagelærerprofesjon er spisset mot, inkluderer alt fra ledelse av personal-, foreldre-, og barnegrupper. Utdanningen medfører søkelys på relasjonskompetansen, analyse av mellommenneskelige interaksjoner, tilrettelegging for fag og samspill, avdekking av utfordringer, faglegging i små og store situasjoner, hygieniske tiltak og alt imellom. Det som barnehagen inneholder, er vår kjernekompetanse, og slik vi skal utøve vår profesjon (Hennum & Østem, 2018).

Det har vært en massiv utbygging av barnehager de seneste år, og etter barnehagesektoren ble flyttet til Kunnskapsdepartementet i 2005 har interessen for barnehagens innhold og kvalitet økt. Samtidig opplever barnehagelærere at deres faglige autonomi stadig blir innskrenket og at det er mindre rom for «faglig skjønn» (Børhaug, et al., 2018, s. 149). Under praksis har jeg fått erfare at barnehagen og barnehagelæreren befinner seg i et krysspress hvor samfunnets forventninger og strukturer kan kollidere med pedagogens fagkunnskap og forståelse av hva som er barnets beste. Enkelthendelser og innsikt jeg har fått via eksamener og praksisrapporter gjør at jeg har valgt å fordype meg i dette tema.

Store deler av teorigrunnlaget mitt stammer fra rapporten «Barnehagelærerrollen i et profesjonsperspektiv – et kunnskapsgrunnlag», som er forfattet av «Ekspertgruppen om barnehagelærerrollen» (heretter kalt ekspertgruppen). Ekspertgruppen ble nedsatt av Kunnskapsdepartementet i 2017 og formålet med denne gruppas arbeid var å «beskrive, tydeliggjøre og analysere hvordan barnehagelærerrollen utøves, både i det pedagogiske arbeidet med barna og i ledelse og veiledning av de andre ansatte i barnehagen» (Børhaug, et al., 2018, s. 25)

Problemstilling

RP 17 beskriver at barnehageeier skal ha det overordnede ansvaret for barnehagens drift, og har det juridiske ansvaret. Den påpeker at det pedagogiske personalet er en forutsetning for barnehagens kvalitet, og at pedagogisk leder har ansvaret for å iverksette og styre innhold og pedagogisk praksis (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). I en tid der mange vil mye med barnehagen er det mitt bestemte inntrykk at kritisk refleksjon og faglig bevissthet blir en sentral del av yrkesutøvelsen. Det er derfor min intensjon å utforske hvilke verktøy og mekanismer barnehagelærere med både faglig kompetanse og lengre erfaring enn undertegnede mener at er effektfulle når det kommer til eiers styring. Det er med utgangspunkt i dette, samt min opplevelse av hva barnehageopprøret dreier seg om at min oppgave fikk denne formen.

Problemstilling og oppgavens innhold har utspring fra mine erfaringer og opplevelser de siste fire årene. Jeg har ubevist søkt etter «noe» som skurret, og jeg har under store deler av utdanningsløpet reflektert med lærere, praksisveiledere og medstudenter rundt dette.

«Hvordan erfarer barnehagelærere at de får utøvd faglig skjønn i møte med eiers styring»

Teori

Barnehagelærerprofesjon

En profesjon er, ifølge Harald Grimen, et yrke som er politisk konstruert da det har oppnådd en legitimitet for å utøve et bestemt samfunnsoppdrag (Hennum & Østem, 2018, s. 18). Ifølge Tonje Skoglund og Pia Sundvall er profesjonsbegrepet i klassisk forstand autonomisk og faglig monopol (Skoglund & Sundvall, Pedagogisk ledelse i barnehagen, 2017, s. 104). Den klassiske definisjonen innebærer at et svært begrenset utvalg yrker blir definert som profesjoner, og de med kortere utdanning blir kalt semiprofesjoner. Den klassiske definisjonen av profesjonsbegrepet, som innebar lang, formell akademisk utdanning, kan imidlertid sies å være «gått ut på dato» (Svein Aage Christoffersen, i (Hennum & Østem, 2018, s. 20). Nå har utdanningene som tidligere hadde profesjonsstatus gått over til en mer praksisnær utdanning, og profesjonsbegrepet er utvidet til å inneholde utdanninger fra 3 til 4 års høyskole (Hennum & Østem, 2018, ss. 20-21).

Dersom man går ut fra at en profesjon er et yrke med minimum tre års høyskoleutdanning og med mandat til bestemte samfunnsoppgaver kan man si at barnehagelæreryrket er en profesjon. Barnehagelærerutdanningen er en treåring høyskoleutdanning, med mange muligheter for videreutdanning og ulike fordypningsprogram. Det særegne med alle disse utdanningene er at de inneholder lek teori og at utdanningen er spisset mot å ivareta RP17. (Skoglund & Sundvall, Pedagogisk ledelse i barnehagen, 2017, s. 106). I tillegg inneholder profesjonsutdanningen elementer som didaktisk planlegging og ulike tilnærminger til barns trivsel, utvikling, omsorg og danning. Videre står ledelse av personal-, foreldre-, og barnegruppe sentralt.

Det oppleves som relevant å nevne i forlengelsen av dette at det er barnehagelærerens teoretiske kunnskap om lek, omsorg, utvikling og danning som internaliseres og anvendes som kan beskrives som barnehagelærerens kjernekompetanse.

Profesjonstriangelet

Ifølge litteraturen har en profesjonsutøver tre sentrale forpliktelser overfor samfunnet. Bernt Andreas Hennum og Solveig Østrem's modell viser til profesjonstriangelet viser til en likesidet trekant med politikken, etikken og kunnskapen på hver sin kant. Her illustrerer de at alle aspektene er like viktige og at de er en del av samme kontekst, men at ulike forpliktelser blir vektlagt ulikt avhengig av situasjon (Hennum & Østem, 2018, s. 11).

Politikken, som for barnehagen kan være samfunnsmandatet. Barnehagelærerens samfunnsmandat er å utøve Barnehageloven (lov 17. juni 2005 nr. 64) (Barnehageloven, 2016). Det er nedfelt som en sentral del av RP17 som er forskriften til barnehageloven.

Etikken, barnehagens verdigrunnlag. Siste ledd i profesjonstriangelet er **faget**, som forståes som pedagogikken i barnehagen. Her kommer i hovedsak kjernekompetansen til barnehagelæreren inn.

Etikken

Gert Biesta, (2006) gjengitt i Tholin (2015) viser til at ytre faktorer påvirker barnehagens læringsdiskurser. Politiske analyser, uttrykk og ulike begreper er alle elementer som påvirker feltet. Hun beskriver at barnehagelæreren i økende grad må ta stilling til mange ulike problemstillinger. Pålegg fra politisk hold og barnas ønske om å leke fritt kan ofte være motstridende interesser hvor barnehagelæreren må velge hva som skal prioriteres. (Tholin, 2015) Hennem og Østrem peker på at barnehagelærere må finne seg i å utføre praksis bestemt av ledere eller politikere og at de må finne alternative måter å påvirke politiske vedtak (Hennem & Østem, 2018, s. 113). Det oppleves å være når verdiene og fagkunnskapen ikke sammenfaller med de føringene fra styringsinstansene at den etiske forpliktelsen kommer i press og blir utfordret.

Hennem og Østrem peker på at barnehagens formålsparagraf innebærer at pedagogisk arbeid må sees i en normativ dimensjon. Det betyr at det er ikke alltid de pedagogiske tilnærmingene med best effekt, eller utnyttelse av barnas læringspotensial som er førende for ønsket pedagogisk praksis. Menneskesyn, og syn på barn er også sentralt i denne forståelsen. At man har en bevist holdning til hva slags verdier man styrer etter, og et reflektert forhold til eget grunnsyn og verdigrunnlag er sentralt. De etiske problemstillingene man står ovenfor som barnehagelærer er særegne for barnehagelærerprofesjonen. Det er formulert noen prinsipper i *lærerprofesjonens etiske plattform* som skal definere og regulere dette. Hennem & Østrem hevder at man kan si at «pedagogikk er etikk» (Hennem & Østrem, 2018, s. 65-66). Mange av de tingene som reguleres av lover oppfattes også som etikk. Som barnehagelærer er du underlagt både opplysnings- og taushetsplikten i juridisk forstand, mens man som medmenneske er etisk forpliktet til å ikke spre hemmeligheter og å hjelpe der det er nødvendig. Her kan vi si at «Etikk er de normene for handling, atferd og holdning som vi anser som riktige eller gode ut fra refleksjon eller vurdering som er gjort på grunnlag av verdier» (Lingås, 1999:19) (Meyer, 2005, s. 76).

Politikken

Forpliktelsene en barnehagelærer har, går først å fremst ut på utøvelse av føringer gitt i RP17, men omhandler også barnehagelærerens yrkesutøvelse som utføring av offentlig politikk. Michael Lipsky (1980) referert i Børhaug og Moen beskriver profesjoner som frontlinjepersonale, eller «bakkebyråkrater» da yrkesutøvelsen deres i stor grad iverksetter det offentliges politikk. Samtidig har barnehagelæreren handlingsrom for skjønnsutøvelse (Børhaug & Moen, Politisk-administrative rammer for barnehageledelse, 2017, s. 111). Som barnehagelærer vil dette, kunne ha form i både små og store hendelser. Hvordan barnehagelæreren tilrettelegger hverdagen er av stor relevans for foreldregruppa, barnegruppa og personalgruppa i barnehagen. RP17 legger føringer som sier noe om hva barnehagedagen skal inneholde, men de helt konkrete måtene for å oppnå RP17s føringer er opp til barnehagen. Eksempler på dette er kommunale barnehager som utarbeider profiler, og private aktører som profilerer seg med et helt bestemt pedagogisk grunnsyn. Det betyr ikke at «kunstbarnehager» har fritak fra eksempelvis å gi barna «gode opplevelser med friluftsliv året rundt» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33), men at de har handlingsrom i hvordan utøvelsen av dette foregår. En barnehage med natur- eller idrettsprofil vil kanskje ha egne uteaker i alle årstider, mens en med kunstfaglig profil vil kunne velge en annen tilnærming. Eksempler på dette kan være en kunstfaglig tilnærming i form av å bruke ulike naturelementer inn i kunstutøvelsen.

Her vil jeg særlig peke på ekspertgruppens rapport og det den trekker fram fra Tora Korsvolds forskning angående utviklingen av en profesjonalisert barndom og barnehagelæreryrket i Norge. Hun peker på at tidligere hadde barnehagelærerne større pedagogisk frihet og tilnærmet uinnskrenket handlingsrom. Hun hevder videre at nyere styringsdokumenter har nedtonet profesjonens yrkesautonomi og at profesjonen har beveget seg vekk fra å være selvstyrt, til å bli styrt av andre. På en annen side peker ekspertgruppen på at organisatoriske ressurser kan gi handlingskapasitet og ny autonomi for fellesskapet. Det kan beskrives som at organisasjonens funksjon gir teknisk og administrativ støtte. Den peker videre på at en slik støtte danner føringer for blant annet med dokumentasjon, arkivering og rutiner, og at den administrative støtten er faglig sentral, forutsatt at den oppleves som støttende og avlastende for profesjonsutøveren (Børhaug, et al., 2018, s. 149). Hennem og Østrem (Hennem & Østrem, 2018), peker på at som profesjonsutøver har man et ansvar for at fellesskapets midler brukes så effektivt som mulig. Arbeidsgiver har en styringsrett, og de faglige hensynene

profesjonsutøveren opplever ligger til grunn for barnehagens formål må ofte vike for styringsretten.

Faget

Barnehagelæreren faglige tyngde skal være danning, omsorg, lek og læring (Hennum & Østem, 2018, s. 25). Fagspråket, eller fagterminologien skal bidra til at barnehagelæreren skal faglig begrunne, beskrive og drive pedagogisk arbeid. Det er fagspråket som gjør at barnehagelæreren oppnår anerkjennelse blant samarbeidspartnerne sine. Fagterminologiens framtoning endrer seg avhengig av om det er i foreldre, barn, kollegaer med ulik kompetanse, eller om det er en utadrettet kommunikasjon (Hennum & Østem, 2018, s. 26). En sentral faktor for å faglegge og definere det som fremstår som taus kunnskap, er at kunnskapen kanskje vil oppleves som diffus, og dermed svekke profesjonens opplevde faglige tyngde (Hennum & Østem, 2018, s. 35).

Den faglige forpliktelsen til barnehagelæreren omhandler også forvaltning av kunnskap om barns utvikling, lek, læring og danning på en forsvarlig måte. Hennum og Østem skriver at barnehagelæreren også er etisk forpliktet til å holde seg faglig oppdatert. Barnehagelæreren må utvise en faglig og personlig ydmykhet, men uten at det går på bekostning av yrkesstolthet og tiltro til egen kompetanse. Videre peker de på at profesjonen må ha en årvåkenhet rundt hva andre aktørers agenda ovenfor barn og unge kan være, og at de motstår press som går på akkord med verdiene i samfunnsmandatet, kunnskapsgrunlaget og profesjonens etiske plattform.

Barnehagens organisering og eierskap, betydning for barnehagelærerprofesjonen

Et sentralt aspekt for å øke personalets indremotiverte adferd er ved å la personalet ha innvirkning på egen hverdag skriver Deci og Ryan. Dermed økes både kvaliteten og iveren til innsats. (Lundestad, 2013, s. 132). Hennum, Pettersvold og Østem hevder at konsekvensene av nye styringsformer må sees i lys av en vid kontekst og med hele velferdssamfunnet som bakteppe. Dersom barnehagelærerne ikke er beviste på at de inngår i en samfunnsmessig kontekst vil profesjonen bli svakere og mer sårbar for ytre krefter. Barnehagelærerens augmentative kraft kan også gå tapt dersom de ikke tar innover seg dette. De trekker også fram 22.juli kommisjonens rapport som var tydelig på at det som fungerte godt under

redningsarbeidet denne dagen hadde direkte sammenheng med at det ble handlet ut fra moralske og faglige vurderinger og profesjonelt skjønn, ikke målstyringsfilosofi.

Ekspertgruppen peker på at dersom en barnehageeier har ca. 5 barnehager er det rom for 2-3 ansatte på eiernivå. De viser også til en økende trend om at barnehager i stor grad eies og driftes av større organisasjoner. Når barnehageorganisasjonen er stor skapes en kapasitet slik at de kan regulere, drifte og utvikle sine egne barnehager. Det sentrale her avhenger også av hvor aktivt eierne utøver eierskapet sitt. Børhaug og Lotsberg (2016) peker på at det store flertallet av barnehagestyrere opplever betydelig involvering i administrative-, pedagogiske- og personal-saker. I tillegg til økonomisk og administrativ tilrettelegging involverer de største barnehageeierne seg i det pedagogiske arbeidet. Rapporten viser til eksempler fra når RP17 ble innført, og peker på at både kommunale og private eiere hadde lagt planer for innføring, samt organisering av samlinger og kompetanseheving. I enkelte organisasjoner utvikler eiersiden kvalitetsutviklingsprogrammer og kurs tilpasset utfordringer innad i organisasjonen og opplevd kompetansebehov (Børhaug, et al., 2018, s. 151). Ekspertgruppen peker på at en slik eierinvolvering antas å påvirke den profesjonelle autonomien til barnehagelærere, både på individ- og gruppe-nivå.

Mari Pettersvold og Solveig Østrem peker på at barnehagelærerens profesjonelle ansvar er basert på tillit fra samfunnet. Barnehagelærerutdannelsen skal være grunnlaget for tilegnelse av den kunnskapen og de verdiene som sammenfaller med barnehagens verdigrunnlag. De peker også på at de spenningene som oppstår mellom profesjon og forvaltning kan komme av ulik forståelse av ansvar, og ulik ansvarslogikk. Barnehagelærerens ansvar munner ut i *pålitelig kunnskap* og *moralske verdier*, og at lojaliteten ligger primært hos barnehagebarna og «barns beste», mens forvaltingsorganets ansvar kan sees på som en *regnskapsplikt* hvor de må levere konkrete resultater og mål. De deler disse ansvarslogikkene i to, hvor den ene defineres som *responsibility*, altså det profesjonelle ansvaret, og *accountability* som oversettes med regnskapsplikt. De påpeker en utfordring ved at «regnskapslogikken» blir dominerende og overtar fokus der hvor kunnskap eller moralske verdier bør være førende (Pettersvold & Østrem, 2018, ss. 18-19).

Dette fører oss igjen tilbake til Ekspertgruppens rapport som påpeker at redsel for negative restriksjoner fra eier hindrer barnehagelærere i og utøve offentlig protest (Børhaug, et al., 2018, ss. 157-158). Når forvaltningsorgan og eier er samme organisasjon slik som de er i kommunene, kan man spørre seg om dette vil være en faktor som påvirker hvordan barnehagelærere tilnærmer seg og prøver å påvirke eiers styring, særlig dersom de er uenig i

de føringene som kommer. Profesjonsutøverens kritiske stemme er her sentral og Kathrin Hjort (2005, 2012,) referert i Mot til å være barnehagelærer (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 19) hevder at det er profesjonens kritiske etos, eller profesjonens normative (rettledende) grunnlag som gir profesjonen legitimitet. De peker på at kritikken og motet til å stå opp for sentrale verdier inngår i profesjonens etos. Parrhesia er et annet begrep som kan knyttes til det profesjonelle ansvaret, og dette innebærer at man på tross av risiko ytrer seg om ting man vurderer som sannheter. I forlengelsen av det er *parrheastes* et sentralt begrep. Det innebærer troverdighet og etterprøvbare argumenter som tilfører samtalen noe nytt og annerledes. Det må derfor være basert på *mathesis* som betyr læring og visdom, og strebe etter *padeia* som vil si intellektuell og moralsk danning (Pettersvold & Østrem, 2018, ss. 18-19).

Bernt Andreas Hennum viser til tre ulike perspektiver som kan være bidragsyter for å bevare en funksjonell organisasjon. Det ene er offentlig innsyn. Han hevder at offentlige instanser i utgangspunktet har en ytre instans som bidrar til dette. I offentligheten kan man løfte fram og diskutere barnehagens innhold både i møter, lokalaviser og i sosiale medier. Han hevder at når en organisasjon eller nøkkelpersoner unndrar informasjon til offentligheten bør man vurdere egen praksis. Han skriver videre at profesjonsutøverne i slike tilfeller må «gå i bresjen» for å åpne virksomheten for innsyn, og at lojalitetsplikten bør settes til side for profesjonsutøverens ytringsfrihet. Det andre perspektivet er profesjonsspråket. Han skriver at man må være tro mot eget begrepsinnhold slik at begrepene ikke endrer innhold og betydning. Han skriver at når myndighetene vil ha økt innsyn og styring med barnehagefeltet må det skje med utgangspunkt i allerede eksisterende profesjonsspråk og begreper, og at det ikke må adopteres fra et bedriftsøkonomisk fagfelt. Det tredje premisset han viser til er «gyldighetsgrense». Det beskrives å ha to betydninger. Den ene omhandler at barnehagelærere må ha en sterk forståelse av hvilke profesjonshandlinger som hører hjemme i rettsordningene, og hvilke som hører hjemme i etikken og pedagogikken. Den andre betydningen knytter han opp mot å definere sin egen profesjonsutøvelse. Her spiller lojalitet- og åpenhetsprinsippene inn. At profesjonsutøveren har et perspektiv og en forståelse av hvor langt den vil gå i sin rolle før den utøver offentlig protest, bytter organisasjon eller slutter (Hennum, Pettersvold, & Østrem, 2015, ss. 102-103).

Kjetil Børhaug og Kari Hoås Moen viser til at påvirkning av offentlig politikk også skjer utenfor det offentlige styringssystemet. De trekker eksempelvis fram politiske organisasjoner og arbeidslivsorganisasjoner som aktører som har påvirkningskraft over politiske bestemmelser. Utdanningsforbundet er den største organisasjonen for barnehagelærere, og er

en sterk organisasjon som forhandler lønn og arbeidsvilkår for barnehagelærere. De er også i posisjon til å utarbeide utredninger og gi innspill til saker og vedtak som angår barnehagepolitikken (Børhaug & Moen, Politisk-administrative rammer for barnehageledelse, 2017, ss. 53-54). I de senere årene har aksjonsgruppen #barnehageopprøret vokst fram. De ble etablert på bakgrunn av ulike politiske vedtak som skapte uro i barnehagefeltet, og består av familie, barnehagelærere og andre fagpersoner. Barnehageopprøret har ved ulike anledninger støttet Utdanningsforbundets krav og høringer av ulike forslag. (Barnehageopprøret, 2021)

Faglig skjønn

Ekspertutvalget sammenfatter *faglig skjønn* til å være et kjennetegn ved profesjoners arbeidsmåte. De peker på at det innebærer å tolke og handle raskt og hensiktsmessig i ulike situasjoner, overveie og vurdere alternativer ut fra en kritisk analyse. De peker på at det er kombinasjonen av akademisk kunnskap og praktiske ferdigheter som danner grunnlaget for en profesjonell barnehagelærer (Børhaug, et al., 2018, s. 201). Molander og Terum hevder at profesjoner er kunnskapsanvendere, og at de må ha ferdigheter og situasjonsinnsikt i tillegg til den teoretiske kompetansen (Hannevig, Lundestad, & Skogen, 2020, s. 47). Videre peker de på at den pedagogiske lederens samfunnsoppdrag er å ha hovedansvar for det pedagogiske arbeidet med barna.

Selv om det er didaktisk planlegging med alt det innebærer som kanskje beskriver «lærerrollen» i vår profesjon, er det sentralt at vår «lærerutøvelse» skal skille seg ut fra den skolske læremåten. Vi skal gi barna faglige utfordringer tilpasset alder og interesse, følge barnas initiativ og løfte fag der vi ser at det trengs og der vi ser at det oppstår, eller som en forlengelse av barnas utforsking. Det å utvise «godt faglig skjønn» er noe som er blitt gjentatt i mange situasjoner og av flere forelesere. Det står politisk vedtatt og formulert i styringsdokumentet (RP17) at «Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og dannelse skal ses i sammenheng, som også er omfattet av lovverk. (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Den reflekterende barnehagelærer

Rollen barnehagelærer og pedagogisk leder inneholder mange funksjoner. I tillegg til ledelse av personal- og barnegruppe, foreldresamarbeid og daglig drift på avdeling, er man ifølge Michael Lipsky «bakkebyråkrat» eller «frontlinjepersonale» (Børhaug & Moen, 2017, s. 111), og den som skal iverksette offentlig politikk. Det er mange man skal samarbeide med, både tverrfaglig og tverretatlig. Siden barnehagelærerens profesjon innebærer at den skal på velferdsstatens vegne sørge for å gi barna en best mulig oppvekst, er samarbeidsevne sentralt. Dette innebærer evne til nettverksbygging og en utadrettet ledelse ovenfor ulike instanser i kommunen. (Børhaug & Moen, 2017, s. 100)

«En leder organiserer og gjennomfører arbeidet i en organisasjon gjennom å kommunisere med personalet. Gjennom forståelse for mellommenneskelige relasjoner, problemløsning, pedagogisk utvikling, løsning av administrative oppgaver og samspill påvirker og motiverer lederen personalgruppen. Hensikten med og organisere og gjennomføre arbeidet er og nå visse mål»

(Skogen, 2013, s. 43).

At barnehagelæreren har en innsikt i og forståelse for hvordan alle mennesker de samarbeider med fungerer synes essensielt med tanke på samarbeid. Å vise tillit til andre, uavhengig av hvilken rolle de har i personalgruppa må sees på som viktig for å bygge en relasjon. Relasjonsteorien er basert på imøtekommenhet og oppmerksomhet for alle mennesker og har sitt utspring fra pedagogikk, psykologi og sosiologi. I relasjonsteorien er altså kommunikasjonsprosesser et viktig aspekt. (Skogen, Ledelse i barnehagen, 2013, s. 43)

Donald Alan Schön hevdet at mye av de dagligdagse handlingene vi utfører er automatiske, og at det er først når vi av ulike årsaker må reflektere over hvorfor vi handlet slik at vi blir bevisste handlingene våre. Han skildrer også to ulike roller yrkesutøvere kan ta. Den ene kaller han *ekspert*, den andre *reflektert praktiker*. Han beskriver at de som anser seg selv som eksperter ofte vil prøve å opprettholde den rollen selv om de blir usikre. Eksperten bruker forskning og teoretisk utdanning som eneste verktøy i argumentasjonen, og hensyntar ikke erfaring eller intuisjon. *Den reflekterte praktiker* har en forståelse av at andres kunnskaper og erfaringer kan bidra til utvikling og forståelse for seg selv også (Gotvassli, 2019, s. 101).

Magritt Lundestad peker på at en god arbeidsgruppe er preget av at medlemmene i den viser omsorg og respekt for hverandre, og at det å anerkjenne de voksnes opplevelser og følelser er like viktig som å anerkjenne barnas følelser og opplevelser. Opplever man å bli lyttet til med respekt og forståelse kan det oppleves som en form for omsorg, og at arbeidet med å skape gode relasjoner vil forebygge fastlåsing og uønsket arbeidsmiljø. (Lundestad, 2013, ss. 96-97).

Tonje Skoglund og Pia Sundvall viser til at kritisk refleksjon er avgjørende for muligheten til vellykket faglegging. Ved kritisk refleksjon stiller man seg undrende til hva slags holdninger og tanker som er førende for egen praksis og barnehagens praksis. Det gir personalgruppa mulighet til å finne alternative løsninger og handlemåter, og kan bidra til å utvikle pedagogisk praksis (Skoglund & Sundvall, Pedagogisk ledelse i barnehagen, 2017, s. 34). Mari Pettersvold hevder at det å ytre seg kritisk er nødvendig for barnehagelærens profesjonsutøvelse. Videre viser hun til at det å ytre kritikk og å motta kritikk kan være krevende. Dersom man må «ta imot» kritikk kan man måtte gi fra seg makt, eller tape posisjon. Når man ytrer kritikk, og særlig i miljøer hvor det man kritiserer har vært dominerende oppleve sanksjoner (Hennum, Pettersvold, & Østrem, 2015, ss. 39-40). En forutsetning for vellykket kritisk refleksjon er at de involverte ønsker å belyse saken fra alle sider og prøver å ta innover seg andres synspunkter og perspektiver. Dette kan være utfordrende og da skape kilde til konflikt.

Kjell Aage Gotvassli peker på at konflikter ikke nødvendigvis er noe vi skal unngå til enhver tid, men at konflikter kan ha et nyskapende potensial og derfor bidra til å drive pedagogisk praksis videre (Gotvassli, 2019, ss. 222-223).

Metode

Jeg har benyttet en kvalitativ forskningstilnærming med et semistrukturert intervju. Monica Dalen skriver at «Overordna mål for kvalitativ forskning er å utvikle forståelsen av fenomener knyttet til ulike fenomener som er knyttet til personer og deres sosiale virkelighet» (Dalen, 2011, s. 15). Formålet med et kvalitativt forskningsintervju er å framskaffe data rundt et bestemt tema/problemstilling. Det kan karakteriseres som en samtale med struktur og et formål. Siden det er forskeren som stiller spørsmål, følger opp svar og kontrollerer situasjonen er ikke partene likestilte (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2015, s. 135). De peker også på at det stilles store krav til intervjuerens kunnskap om temaet. En kvantitativ undersøkelse ville hatt ytterligere søkelys på å telle antall gang et fenomen forekommer. (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2015, s. 31) For min oppgave innebar det at jeg fikk vite hvor mange av informantene mine som har brukt eksempelvis skriving av artikkel som verktøy for å påvirke eiers styring. Jeg ville da hatt vanskelig for å få vite noe om premissene for denne artikkelen.

Siden min problemstilling etterspør andres erfaringer, og mitt mål med denne bacheloroppgaven er å skaffe meg kunnskap om hvordan jeg som barnehagelærer kan påvirke eiers styring, oppleves det som relevant med en slik tilnærming. Et kvalitativt intervju gir forskeren mulighet til å være fleksibel og tilpasse spørsmålene til nye spørsmål på bakgrunn av de svarene som oppstår. Det kan være sentralt å tilpasse spørsmålene slik at informanten får formidlet fritt, og ikke opplever at de må tilpasse svarene etter spørsmålene (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2015, ss. 135-136)

Jeg etterspurte blant annet hva slags erfaring de hadde, og eksempler rundt dette. Siden jeg ikke hadde forutsetning til å vite hva slags eksempler de kom med var det relevant og kunne tilpasse spørsmålene etter det. Dersom jeg hadde valgt kvantitativ tilnærming ville det vært utfordrende å tilpasse spørsmål på samme måte.

Valg av informanter

Med bakgrunn i oppgavens omfang hadde jeg valgt meg ut 3 informanter jeg anser om fagpersoner med høy faglig integritet og kompetanse. Jeg hadde kjennskap til den ene informantene på forhånd, og denne hjalp meg å finne flere informanter ut fra mine kriterier og problemstilling. Det var viktig for meg å få informanter som i sitt daglige virke har reflektert over hvordan man kan påvirke daglig drift, og at de hadde et reflektert syn på egen praksis. Jeg hadde et strategisk utvalg informanter, og valgte meg ut mennesker med betydelig lengre erfaring og utdanningsgrad enn meg. Informantene er *Anne*, *Berit* og *Carina*. Alle tre er de pedagogiske ledere med barnehagelærerutdanning.

Det interessante i denne oppgaven er at jeg på flere områder har vesentlig mindre fagkompetanse rundt tematikken enn mine informanter. Dette bidro nok til at maktforholdet ble ganske jevnt, og informantene ikke opplevde at jeg ville ha «rett» svar. Olav Dullum skriver at man ved å oppsøke personer man anser som velegnet for intervju kan det skapes en samtale med god flyt og dermed få gode data til forskningen (Dalland, 2020, s. 80). Barnehagene hadde noe ulik administrasjonsform. Alle var de kommunale, og som mellomledd mellom styrer og kommunalsjef hadde de ulike enhetsledere. Kommunen har også en barnehagefaglig rådgiver. I oppgaven er det kommunalsjefen som er referert til som *eier*.

Gjennomføring

Intervjuene ble gjennomført på informantenes ulike arbeidsplasser. De hadde på forhånd fått tilsendt intervjuguidene da jeg ønsket at de skulle få anledning til å lese igjennom spørsmålene for å ha en forforståelse av hva jeg kom til å spørre om. Samtidig ønsket jeg å få vite deres erfaringer, og ikke alle disse erfaringene trenger å ha vært nylig. Det å gi de tid til å ha tenkt igjennom spørsmålene vil forhåpentligvis gjøre at de kommer på flere praksisfortellinger.

Intervjuguiden var en liste over spørsmål som oppleves som relevante for å få svar på min problemstilling. Intervjuguiden hadde åpne spørsmål som var ment til å utfordre informantene til å si noe om egne erfaringer. Jeg startet intervjuet med å fortelle om meg selv og hvorfor jeg hadde denne problemstillingen. Jeg hadde også med et utdrag fra RP17 som sier noe om hva profesjonsrollen som pedagogisk leder innebærer. Dette ble opplest for å ha noe konkret å reflektere rundt.

Kritikk av metode

Jeg valgte å gå bort fra bruk av båndopptaker og dermed også transkribering. Dette på bakgrunn av at jeg ba om opplysninger som går på hendelser som er regulert av personopplysningsloven, og hendelser som kanskje er bakgrunnen til konflikter eller av andre årsaker kan skape uro i et kollegium. Det var viktig for meg å få så autentiske historier som mulig for å få tak i hvilke *mekanismer* som var sentrale. I tillegg var det sentralt at jeg da opplevde at informantene torde å fortelle ganske fritt.

Det at jeg valgte å notere underveis bidro til at jeg kunne spørre opp og notere meg det som oppleves som betydningsfullt for problemstillingen. På den måten fikk jeg i samspill med informantene definert de stikkordene og temaene som var relevante for oppgaven. Jeg noterte ikke ned selve praksisfortellingene, men det som syntes å være førende for hvordan barnehagelærerne opplevde å ha fått påvirket eiers styring. De praksisfortellingene jeg fikk omhandlet både episoder på systemnivå og enkeltbarn. I et større forskningsprosjekt ville det kanskje vært fruktbart å skille på disse, og hvilke mekanismer som ble brukt hvor, men oppgavens omfang gir ikke rom for det. Det oppleves likevel i stor grad å være de samme mekanismene eller tilnærmingene som er brukt.

Funn tyder på at det som gjør det vanskelig å påvirke er opplevelsen av lojalitet. Utsagn som «hvem skal JEG være lojal mot» og «styrer er veldig lojal mot sin sjef» var noe flere av informantene nevnte. For å finne plausibiliteten i dette kunne det å intervju en styrer (eller styrerne) for å finne deres perspektiv hadde vært adekvat. Oppgavens innhold og form gir ikke mulighet for videre utforskning av det, men det hadde vært særdeles interessant å utforske hvordan styрere opplever at deres rolle og muligheter til å påvirker eiers styring.

En samfunnsvitenskapelig studie beskriver den sosiale virkeligheten, og dreier seg om å undersøke folks virkelighet. Denne virkeligheten består av ulike komplekse variabler og er kompleks, det er sentralt at forskeren anerkjenner dette under tolkingen av datamaterialet, slik at resultatet ikke blir absolutt. (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2015, s. 35)

Problemstillingen min er av en slik art at man ikke vil få ett svar som er den absolutte sannhet. Hvordan man påvirker og erfaringer rundt dette er preget av alle involvertes erfaringer. Alle eier sin «sannhet», og i disse intervjuene vil jeg få de tre informantene mine sine opplevde sannheter. I de konkrete tilfellene de opplevde å ha påvirket eiers styring har de kun kontroll på hva de selv opplevde. Det kan være andre strukturer og hendelser som førte til endringen.

Noen av hendelsene var også for en tid siden, og minnet deres kan også ha blitt endret og påvirket av andre erfaringer.

Min førforståelse

Jeg hadde en førforståelse av at *transparens* er et sentralt virkemiddel for å belyse utfordringer og vise den autentiske hverdagen i situasjoner hvor et etisk dilemma oppstår. Sentralt for min forståelse og opplevelse av dette virkemiddelet er blant annet Barnehageopprørets «instagramkampanje» #egentlig, hvor barnehagelærere legger ut glimt fra barnehagehverdagen for å sette søkelys på hvordan barnehagehverdagen *egentlig* er. Det var ingen av mine informanter som trakk fram at det å skape *transparens* var et virkemiddel de hadde brukt. Det kan være indikator på flere ting. Det kan si noe om at rammen rundt intervjuet ikke var tilfredsstillende. Kanskje burde det vært gjort endringer i presentasjonen i forkant, og jeg burde ha lagt opp til at informantene mine fikk tid til å reflektere rundt dette. Det kan si noe om at deres lojalitet til sin arbeidsgiver er så sterk at det ikke er mekanismer de bevist eller ubevisst velger å bruke. Det kan også si noe om at min førforståelse av viktigheten av *transparens* ikke er i samsvar med gjengs praksis i dagens barnehager. Det kan si noe om at jeg hadde brukt for få informanter. Det kan også være en indikator på at et *kvantitativt intervju*, hvor jeg fra før hadde eksempelvis hatt avkryssingsbokser ville gitt meg en avklaring på hvorvidt det er et virkemiddel barnehagelærere bruker.

Funn/resultater

Analyse

For å analysere funnene mine har jeg latt meg inspirere av Kvale og Brinkmanns metode som kalles *meningsfortetning* (Dalland, 2020, s. 97) Jeg satte enkelt-utsagn i en kolonne kalt «naturlig enhet» og prøvde å definere essensen i kolonnen ved siden av. Viser her ett utsnitt av analysedokumentet.

Hva mener du er egenskaper hos barnehagelærer som gjør at man kan påvirke eiers styring?	
NATURLIG ENHET	SENTRALT TEMA
Modig, trygg på det man selv tenker er rett. Må «eie» sitt eget syn.	Modig, trygg på at det man selv tenker er rett.
Tørre å løfte kritisk refleksjon. Kritiske spm til handling.	

Slik delte jeg opp de utsagnene jeg opplevde som relevante, prøvde å finne essensen (nøkkelord). Flere av svarene kunne jeg definere som av samme «tema» selv om ordlyden var ulik. Ut fra intervjuene kan jeg se at det er fire ulike virkemidler barnehagelærerne bruker og anser som viktige for å skape en endring. Disse fire er

- 1) Tydelig fagspråk med sterk fagkompetanse
- 2) Engasjert og modig
- 3) Raus og lojal
- 4) Politisk engasjement

Under analysering av et innsamlet datamateriale kan forskerens forforståelse og interesse påvirke hvordan innsamlet materiale tolkes og bearbeides (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2015, s. 38). Jeg ber leseren ta høyde for at min forforståelse av dette temaet kan ha preget hvordan jeg tolket datamaterialet, all den tid det er meg alene som har intervjuet, tolket og analysert funnene. Hvordan man som barnehagelærer kan påvirke eiers styring er nok øyensynlig mer omfattende enn de fire hovedtrekkene trekker fram. Jeg velger og punkt for punkt drøfte disse fire funnene.

Drøfting

Dette prosjektet har gjort meg oppmerksom på flere aspekter rundt barnehagelærernes tilnærming til å påvirke eiers styring. For å skaffe meg en forståelse av hva barnehagelærernes tilnærming og forståelse av selve profesjonsutøvelsen er, var et av de første områdene jeg ønsket å belyse i intervjuguiden min nettopp dette. Jeg ønsket å få informantene til å definere og gi meg innsikt i hva de mente deres profesjonsutøvelse innebar. De trakk blant annet fram at det er med utgangspunkt i rammeplanen at de anser seg selv som profesjonsutøvere. «Det er RP17 som sier til meg at jeg er en profesjonsutøver, litteraturen og holdningene spriker, men rammeplanen har tydelig definert det for meg» sa Carina.

Under intervjuene ble flere av de samme tingene belyst. Med referanser til Hennum og Østrem's profesjonstriangel (Hennum & Østem, 2018, s. 11), beskrev hver av informantene at utfordringen som oftest lå i spenningsforholdet mellom politikk og etikk eller politikk og fag. De gangene utfordringene lå mellom fag og etikk handlet oftere om hverdags situasjoner hvor valgene taes «der og da».

Som Pettersvold og Østrem peker på kan det være problematisk dersom den ene av partene får for stor makt. De skriver at å yte kritikk og motstand er særdeles sentralt. (Pettersvold & Østrem, 2018, ss. 18-19) Under samtalen rundt deres profesjonsutøvelse ble samarbeid med styrer noe samtlige av informantene poengterte. Deres opplevelse av både relasjon og tillit til styrer ble opplevd som sentralt for deres påvirkningskraft. Det ble også lagt søkelys på at styrers lojalitet ofte opplevdes å ligge mellom pedagogisk leders og enhetsleder. Styrer og enhetsleders rolleutøvelsene har ofte en administrativ rolle hvor økonomi og administrasjon er sentrale deler av ansvarsområdet.

Analysen av intervjumaterialet peker på at det er når barnehagelærerne er oppriktig engasjert, kjenner på en urett eller får innpass på nye foraer at de opplever at de får mulighet til å la sitt faglige skjønn påvirke.

Offentlig innsyn

Bent Andreas Hennum oppleves å trekke fram tre ulike perspektiver som må ligge til grunn for en velfungerende organisasjon. Han peker på at innsyn, robust profesjonsspråk og at profesjonsutøveren har en bevissthet rundt gyldighetsgrenser er sentrale faktorer som bidrar til dette (Hennum, Pettersvold, & Østrem, 2015, s. 84). I min analyse kan jeg ikke finne spor av at innsyn eller transparens blir betraktet som et virkemiddel barnehagelærerne bruker for å påvirke eiers styring. Hva det innebærer er noe usikkert, all den tid jeg er en uerfaren forsker og min tilnærming kan være avgjørende. Jeg velger likevel å drøfte rundt det, da det oppleves som ett av de virkemidlene som er nødvendig for at profesjonens stemme skal bli hørt. Dersom man ikke viser fram en autentisk pedagogisk praksis til foreldre, politikere og eiere vil man i praksis ha munnkurv. Hennum viser også til at den delen av praksis som ikke ønskes belyst som bør utsettes for kritisk refleksjon, og at profesjonsutøvere må fronte innsyn. Han viser til at styresmaktene kanskje må vurdere om lojalitetsplikten skal settes til side for profesjonens ytringsfrihet, og få samme ramme som varslingsplikten til barnevernet (Hennum, Pettersvold, & Østrem, 2015, s. 102). Jeg undrer meg, hjelper det med all verdens profesjonsspråk, politisk deltagelse og vilje til å endre praksis dersom man ikke har en viss transparens i yrkesutøvelsen? Jeg forstår at det nok vil være belastende, men kanskje må barnehagelærere styrkes i nettopp og eie egen praksis. Sett i lys av barnehageopprøret, hvor tusenvis av barnehagelærere ytrer sin mening og skildrer virkeligheten, er ikke dette en praksis som bør taes helt ned på avdelingsnivå? At foreldre, som også er borgere med stemmeplikt, ulike jobber og påvirkningskraft både som gruppe og individer, får en reell innsikt i barnehagehverdagen synes essensielt for god pedagogisk praksis. All den tid mye av den pedagogiske praksisen vil styrke foreldrene som omsorgsutøvere, vil innsyn i alle aspekter av den bidra til at profesjonsutøvere, eiere og politikere får en økt kompetanse og erfaring og styrke hele organisasjonen.

Tydelig fagspråk med sterk fagkompetanse

«Jeg begynte som ny i barnehagen, hadde en følelse av at dette ikke var riktig, men opplevde at alle de med lengre erfaring enn meg godtok det. Etter et år begynte en ny pedagogisk leder. Hun var et friskt pust, stilte spørsmål, og skapte en bevissthet til alle. Hun fikk roa ned det hele. Jeg er helt sikker på at det var hennes faglige trygghet som gjorde det. Hun hadde alt så klart, lot seg aldri stresse eller spille ut, uavhengig av hvilke utfordringer hun møtte.»

Anne refererer tilbake til en opplevelse hun hadde som nyutdannet barnehagelærer, og var ansatt på ett års-vikariat, og opplevde at hennes forståelse av denne pedagogiske praksisen sprikte med det øvrige kollegiet. Hun beskrev at hun opplevde det var styrers bestemmelse som var førende for praksisen, og at det hadde utspring fra et politisk hold. Ekspertgruppens rapport viser til at redsel for sanksjoner påvirker barnehagelærerne i å utøve protest (Børhaug, et al., 2018). Det er nærliggende å tenke at dette var en del av årsaken til hennes vegring. Når en skal argumentere for ens perspektiv, og særlig når det er et ujevnt maktforhold som her, vil en også kunne føle seg liten og være redd for å tape ansikt. Det at hun hadde et vikariat, og dermed en risiko for ikke å få forlenget dette kan også ha medvirket til hennes vegring mot å si ifra. Det fordrer en faglig trygghet samt gode argumenter, trolig også erfaring, for å kunne ha en reel medvirkningskraft i slike diskusjoner.

«Jeg rakk aldri å gjøre det jeg mente jeg burde gjøre, å bruke barnas initiativ til aktiviteter var det ikke tid til. Alle planer var spikret» forteller *Anne*. Hennes opplevelse var at prosedyrer og detaljregulering truet metodefriheten hennes, og hun beskrev å oppleve at graden av detaljstyring ble forstyrrende og hindret henne i å bruke sitt faglige skjønn. Mari Pettersvold og Solveig Østrem beskriver at en utfordring kan være når det oppstår et spenn mellom profesjonen og politikken (Pettersvold & Østrem, 2018, ss. 18-19). De peker på at dersom regnskapspolitikken får for stor plass kan det stride imot det profesjonsutøveren anser å være moralsk og faglig riktig. De viser videre til at i slike sammenhenger er det essensielt at profesjonsutøveren bruker sin kritiske stemme, og yter motstand for å påse at det som blir førende for praksis er forenelig med barnehagens formål og verdigrunnlag.

Anne forteller at hun kjente på en usikkerhet, at hennes faglige skjønn harmonerte med den nye barnehagelærerens, men at hun befant seg i en sårbar posisjon som nyutdannet og nyansatt. I likhet med Ekspertgruppen peker Mari Pettersvold på at en ved å ytre seg kritisk kan oppleve sanksjoner (Hennum, Pettersvold, & Østrem, 2015, ss. 39-40), Hun beskriver

videre at endringen skjedde fordi den nye barnehagelæreren «stilte spørsmål, og skapte en bevissthet». Under intervjuet peker hun også på at barnehagelæreren var trygg på seg selv og hadde et sterkt fagspråk.

Samtlige av informantene forteller at fagspråket er sentralt dersom man ønsker å påvirke pedagogisk praksis, og at tydelighet er essensielt når man skal forfekte sitt faglige skjønn. «Du må vite hva du snakker om, og du må snakke samme språk som mottaker» hevder Carina. De peker på at det at samtalepartneren forstår hva du mener også er en del av profesjonsspråket. Hennem og Østrem hevder at profesjonsutøverens fagspråk er sentralt, og at det relateres til profesjonens kritiske etos (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 19). Det innebærer at det ikke kun er ulike fagbegrep som benyttes, men at innholdet i det som formidles har en del kvaliteter. Det betyr at det ikke kan være profesjonsutøverens egeninteresse som er utgangspunktet for kritikken, men at det har et høyere formål. Profesjonsutøveren må tørre å ytre seg om ting som oppleves som ubehagelig, og at det må brukes gode og etterprøvbare argumenter. Kritikken må derfor være basert på kunnskap ervervet både igjennom kunnskap og erfaring.

Hennem og Østrem peker på at utfordringene som oppstår mellom forvaltning og profesjonsutøver ofte bunner ut i ulik forståelse av ansvar og ansvarslogikker. Skjevfordelingen i maktforholdet, der styringsorganet bevilger nødvendige ressurser, utfordrer mulighetene til å påvirke når slike uenigheter oppstår. Av barnehagens styringsdokumenter (ref. barnehageloven/RP) fremkommer det at barnehagelæreren har en faglig plikt til å sørge for barns beste. Jeg vil hevde at det er barnehagelæreren plikt å bruke fagspråket for å dele fagkunnskap og tale for barns beste, særlig når barnehagelæreren opplever at barns beste ikke er fokus. Dette støttes også av Pettersvold og Østrem, som hevder at profesjonens kritiske etos, profesjonsetikken, gir grunnlaget for profesjonens legitimitet. De hevder videre at det er viktig å ha mot til å stå opp for de sentrale verdiene, og til å utøve en faglig kritikk.

Engasjert og modig

«Jeg kjente at dette kunne jeg ikke akseptere, det handlet ikke om meg, og jeg synes måten det ble løst på handlet om «enkleste utvei» ikke barnets beste. Det ble konflikt i personalgruppa, men jeg kunne ikke akseptere forslaget. Saken ble løftet til enhetsleder, og etter noen dager fikk jeg fullt medhold»

Informant *Berit* beskriver en episode hvor hun måtte bruke mye energi, faglighet og mange argumenter over en lengre periode for å få gjennomslag for sitt faglige skjønn. Ifølge Molander og Terum er profesjonsutøvere kunnskapsanvendere som har ferdigheter og situasjonsinnsikt i tillegg til formell fagkompetanse. (Hannevig, Lundestad, & Skogen, 2020, s. 47) *Berit* mente her at hun hadde en innsikt i aspekter av situasjonen som gjorde at dette sto imot hennes faglige skjønn. Hun peker under intervjuet på at hvordan hun tok opp temaet, og at begrunnelsene hennes for motstanden er av betydning for utfallet. Som med *Annes* historie er også tryggheten og fagspråket til barnehagelæreren essensielt, men denne episoden inneholder også tema som konflikt og støtte fra leder som jeg ønsker å sette søkelys på her.

Pettersvold og Østrem peker på at det er barnehagelærerens profesjonelle ansvar å bruke sitt faglige skjønn for å fremme barnets beste, og at det er hos barnet barnehagelærerens lojalitet skal ligge. (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 18). *Berit* trekker fram at selv om hun klarte å se at de endringene hun protesterte mot ville vært fordelaktig for noe, så omhandlet dette andre ting enn hensynet til barnets beste. Hennes og Østrem løfter også fram dette perspektivet. Det er ikke alltid «best effekt» som skal være førende for pedagogisk praksis, men menneskesyn, verdier og grunnsyn (Hennes & Østem, 2018, ss. 65-66).

Berit forteller at det hun var forespeilet trigget noe i henne, at det ble en krevende periode da det utløste konflikt i kollegiet. Det er nærliggende å knytte denne praksisfortellingen til det tidligere nevnte begrepet «parrhesia» som innebærer å løfte fram en mening som er knyttet til en risiko, og «mathesis» som betyr læring og visdom. (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 19) Ved å velge å bruke sin fagkunnskap og riktig fora for denne type ytring brukte *Berit* sin motmakt til å skape endring.

Det innebar også at *Berit* måtte ytre meningene sine i et miljø hvor de ikke var ønsket og hvor det faktisk skapte konflikt i kollegiet. Konflikter på arbeidsplassen kan oppleves belastende, men Gotvassli (Gotvassli, 2019) viser til at konflikter i noen grad kan bidra til å finne gode løsninger og skape en ny praksis.

Siden barnehagelærerprofesjonen er den utdanningen som spisses mot å oppfylle RP17 føringer, kan man si at verdigrunnlaget er nedfelt som en del av RP17, men i yrkesutøvelsen vil etikken også bre seg ut over hva RP17 trekker fram. Hennem og Østrem peker på at «pedagogikk er etikk» (Hennem & Østem, 2018, s. 66). Dette kan medføre at de handlingene og valgene som taes, og særlig i mellommenneskelige møter vil være tuftet på hva ett slags «etisk kompass», men også stamme fra fagkunnskap og erfaring. Det kommer frem at hennes opplevelse er at det er et noe ulikt maktforhold i de involverte partene i dette.

Det framkom av praksisfortellingen at det var det *etiske* ved denne hendelsen som opprørte henne, så var det hennes kunnskap og erfaring rundt omkringliggende faktorer som gjorde at hennes hun syntes bestemmelsen var uetisk. Sett i lys av hva Hennem og Østrem beskriver at profesjonsutøveren skal gjøre, nemlig å sette menneskesyn og barnesyn før «best effekt» av pedagogisk tilnærming (Hennem & Østem, 2018, ss. 65-66), kan man tenke at det var nettopp derfor *Berit* møtte forståelse og aksept av enhetsleder.

Berit forteller at denne episoden ble løftet over styrer og til enhetsleder. Enhetslederen valgte å lytte til hennes standpunkt, og vedtok at barnehagen måtte finne en annen løsning på utfordringen. *Berit* påpeker at det ikke bare var argumentene hennes som førte fram, men engasjementet. Hun hevder at noe av årsaken til at hun ble lyttet til var engasjementet hennes. Denne bestemmelsen hun refererer til hadde liten betydning for henne personlig. Pettersvold og Østrem viser til at et viktig element i profesjonsutøvelsen er at de handler selv om profesjonsutøverens egeninteresse ikke berøres (Pettersvold & Østrem, 2018, s. 19)

Raus og lojal

På spørsmål om hvilke egenskaper de mener at barnehagelæreren må inneha for å påvirke eier styring svarer *Berit* ganske utfyllende at evne og vilje til å gi å ta er viktig. «*Du må vise at du stoler på andre*» «*Man må gi og ta, og være åpen for å prøve endringer*». Med utgangspunkt i Donald Alan Schöns skildringer om de ulike rollene en yrkesutøver kan ha, oppleves det her som *Berit* beskriver den reflekterte praktiker (Gotvassli, 2019, s. 101). Hun beskriver at evne og vilje til å lytte er noe man kommer lengre med i all kommunikasjon man har med mennesker, kontra det å være bastant på egne vurderinger til enhver tid. Hun påpeker at det å diskutere faglig og være uenig i metoder eller handlinger, ikke betyr at man utad ikke skal være lojal. «*Det er viktig å være ydmyk ovenfor andres perspektiv*»

I pedagogiske spørsmål er det sjelden slik at en løsning er helt rett, og en helt feil. Å vise en ydmykhet for dette også når det kommer til aktører utenfor barnehagen synes derfor sentralt. Dersom man som barnehagelærer ukritisk forfekter sitt eget syn, og ikke inkluderer andre i sine refleksjoner kan man bli oppfattet som det Schön refererer til som «ekspert» (Gotvassli, 2019, s. 101). Det er ingen motsetning mot det å bruke eget fagspråk for å fremme eget faglig skjønn og kunnskap og det å være åpen for andre perspektiver.

De er nærliggende å tenke at også styreere, enhetsledere og andre i barnehagens nettverk vil oppleve det slik. Dersom barnehagelæreren hele tiden er i opposisjon til andres ideer og planer, vil det bli vanskelig for de å få en tiltro og positiv relasjon til barnehagelæreren. «Du må tåle og sette deg selv til side» sier Anne når vi snakker om egenskaper barnehagelæreren må ha for å skape et godt samarbeidsmiljø.

Michael Lipsky hevder at barnehagelæreren og andre utøvende profesjoner kan sees på som frontlinjepersonale, og de som skal utøve offentlig politikk (Børhaug & Moen, Politisk-administrative rammer for barnehageledelse, 2017, s. 111), Det blir da viktig at man som barnehagelærer opptrer profesjonelt og i samsvar med offentlig politikk, uten at det går på bekostning av ens eget faglige mandat og skjønn.

Politisk engasjement

Carina forteller: «Dette er noe flere av oss har tenkt på en lengre periode. Vi gikk sammen flere pedagogiske ledere på ulike barnehager og skrev et innspill til oppvekstsektoren her i kommunen. Jeg kan ikke si at det i seg selv endret noe, men mye av begrepene og argumentene kan jeg kjenne igjen i endringen som ble gjort. Helt ærlig tror jeg inngangen vår til dette var korona, temaet har hos vår barnehage vært diskutert i sikkert 10 år, men ingen har villet lytte. Pandemien ga oss nye erfaringer, og det ble lettere og gjøre endringer. Flere stilte seg undrende til tidligere praksis, derfor tror jeg endringene skjedde såpass kjapt».

Utdraget av dette intervjuet omhandler en praksis bestemt av oppvekstsektoren i kommunen. For å påvirke denne bestemmelsen samlet flere av de pedagogiske lederne seg og bruke fagspråket i form av et innspill oppvekstsektoren kommunen ønsket seg. *Carina* sier at det var covid-19 pandemien som åpnet for dette. De skulle vurdere utfordringene og mulighetene tiltakene pandemien førte til, og her kom denne praksisen opp som en del av det som måtte evalueres. *Carina* trekker også fram at kritisk refleksjon må skje på et nivå høyere enn på avdeling eller lokalt i en barnehage. Hun sier noe om både at den kritiske refleksjonen må gis plass, men at også samhold og enighet blant barnehagelærerne.

Deci og Ryan viser til at å ha reell innvirkning på egen hverdag er sentralt for å øke sin indre motivasjon (Lundestad, 2013, s. 132). I dette utdraget beskrev *Carina* at flere barnehagelærere trolig hadde kjent på dette, og at organisasjonen fra eiersiden åpnet opp for å gi barnehagelærerne reell påvirkningskraft, og åpnet for kritisk refleksjon av tidligere pedagogisk praksis. Tonje Skoglund og Pia Sundvall viser til at kritisk refleksjon er et sentralt virkemiddel for å drive organisasjonen videre og faglegge ulike domener av pedagogisk praksis (Skoglund & Sundvall, *Pedagogis ledelse i barnehagen*, 2017, s. 34).

Ved å gi barnehagelærerne denne muligheten fikk de påvirke og endre en praksis flere hadde undret seg over. Fordi praksisen dette omhandler ikke hadde utspill på hver enkelt barnehage, men var felles for hele kommunen måtte ett samarbeidsfora på tvers av barnehager være utgangspunktet. Ekspertgruppens rapport viser til at eier-involvering rundt pedagogisk virksomhet kan forhindre den profesjonelle autonomien til barnehagelærerne, og dermed forringe kvalitet og innhold. Når organisasjonen tilrettelegger for økt deltagelse vil den faglige autonomien bli styrket (Børhaug, et al., 2018, s. 151). Med utgangspunkt i dette kan man tenke at ved å gi rom og arena for at barnehagelærerne får gi en skriftlig, faglig

tilbakemelding opplevde de at de ble hørt og hadde reell påvirkningskraft for pedagogisk praksis. Man kan også tenke at siden endring av denne praksisen hadde bred enighet fra profesjonsutøverne at det er en faglig forståelse som man fra eiersiden ikke har innsikt i som ligger til grunn for ønsket om endring av pedagogisk praksis.

Analysen av datamaterialet viser at særlig *Carina* og *Berit* trekker fra Utdanningsforbundet som en samarbeidspartner de bruker for å påvirke eiers styring. *Carina* sier: «*forbundet er viktig, at tillitsapparatet der også er rett mann på rett plass*» beskrives som en viktig forutsetning. *Berit* sier: «*Heldigvis har vi et godt samarbeid i forbundet, tidligere var det gjerne ingen som ville være tillitsvalgt, nå har det endret seg og vi har fått en veldig engasjert og dyktig gjeng*». Børhaug og Moen viser til at arbeidstakerorganisasjoner i tillegg til å påvirke lønn- og arbeidsvilkår er pådrivere for utredninger og innspill til barnehagepolitikken (Børhaug & Moen, 2017, s. 54). På møter mellom tillitsvalgte i barnehagene, hovedtillitsvalgt, verneombud og styrer kan ulike temaer og problemstillinger belyses. På denne måten beskriver *Berit* og *Carina* at de opplever å få påvirke både egen arbeidsdag, og at de har en inngang til Utdanningsforbundet når det skal skrives høringer og uttalelser.

Oppsummering

Med utgangspunkt i RP17 utsagn om at «Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn» (Kunnskapsdepartementet, 2017) ønsket jeg å få innsikt i hvordan jeg i mitt virke kan bruke mitt profesjonelle faglige skjønn for å påvirke eiers styring, og hvilke aspekter med dette barnehagelærere benytter seg av. Selve grunnlaget for at barnehagelæreren faglige skjønn skal få gjennomslagskraft og være med på å påvirke eier styring ligger sentralt i at barnehagelærerprofesjonen er den profesjonen som er utdannet til ivareta barnehagens mandat på vegne av samfunnet.

Under forskningen, og særlig analysearbeidet av datamaterialet har jeg fått innsikt i fire ulike tilnærminger barnehagelærerne beskriver som førende for å påvirke eier med sitt faglige skjønn. Oppgaven er besvart med refleksjon og drøfting av disse fire tilnærmingene, samt en femte faktor som oppleves som essensiell ut fra egen erfaring, føringer i samfunnet og organisasjonsteori. Tydelig fagspråk, engasjert og modig, raus og lojal samt politisk engasjement er de fire hovedtrekkene datamaterialet peker på og disse er forsøkt besvart med utgangspunkt i empiri, faglig forankring og eget perspektiv.

Den femte tilnærmingen har ikke utspring i empiri, men i min førforståelse av dette temaet samt organisasjonsteori. Det oppleves likevel som et paradoks at dette ikke framkom av empirien, all den tid grupper som eksempelvis barnehageopprøret til stadighet blir løftet fram i media og barnehagelærere bruker sosiale medier som arena for synliggjøring av barnehagedagens innhold, være seg kartlegging, pedagog- og bemanningsnormnorm og undertrykking av barnehagelærerprofesjonens kunnskap. Undertegnede tar selvkritikk på at min uerfarenhet med denne type forskningsoppgaver kan være medvirkende faktor, men jeg stiller meg likevel undrende.

Barnehagelærerens tiltro til egen kompetanse synes også førende for om de aktivt prøver å påvirke ytre omstendigheter. Her er det viktig å påpeke at mens ledergruppen har som arbeidsområde å legge strategier og planlegge kommunikasjonsmetoder, har profesjonsutøveren andre oppgaver som ikke gir rom for denne type planlegging. Det synes

derfor som at erfaring, faglig trygghet og bevissthet rundt etiske verdier er sentrale aspekter som bidrar til at barnehagelærerne tar del i samfunnsdebatten.

Det kan se ut som om alder og erfaring var avgjørende for hvordan de så på sin profesjonsutøvelse. Med utgangspunkt i de transkriberte intervjuene ser jeg at krysspress, etiske verdier, kritisk refleksjon og kartlegging var temaer de med lengst erfaring brakte på bane.

Barnehagelærerne jeg snakket med nevner flere eksempler på at hvordan barnehagen er organisert, har betydning for hvordan de får fram sitt faglige skjønn. Det interessante her er at i motsetning til hvordan Ekspertgruppen framstiller hvordan barnehagene ble styrt når RP17 skulle innføres, så opplevde de at korona-pandemien åpnet dører og muligheter for å komme med innspill tilbake til ledelse, da de i større grad etterspurte deres erfaringer.

Under skrivingen av denne oppgaven har jeg blitt mer bevisst på hvordan jeg kan tilnærme meg og utøve faglig skjønn også i møte med styrer, eier og medarbeidere og foreldregruppa. Jeg har fått innblikk i at arbeidslivsorganisasjoner ikke bare forhandler lønn og arbeidsvilkår, men også kan fungere som barnehagelærerens talerør både på lokalt nivå, men også mot styresmaktene.

Referanser

- Barnehageloven*. (2016, juni 17). Hentet fra Lov om barnehager:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Barnehageopprøret. (2021, April 28). *barnehageopprøret*. Hentet fra <https://barnehageoppror.com/>:
<https://barnehageoppror.com/om-barnehageoppror-2018/>
- Børhaug, K., & Moen, K. H. (2017). *Politisk-administrative rammer for barnehageledelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Børhaug, K., Brennås, H. B., Fimreite, H., Havnes, A., Hornslien, Ø., Moen, K. H., . . . Bøe, M. (2018). *Barnehagelæreren i et profesjonsperspektiv - et kunnskapsgrunnlag*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Gotvassli, K. A. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hannevig, L., Lundestad, M., & Skogen, E. (2020). *Pedagogisk leder i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hennum, B. A., & Østem, S. (2018). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Oslo: CAPPELEN DAMM AS.
- Hennum, B. A., Pettersvold, M., & Østem, S. (. (2015). Profesjon og kritikk. I M. Pettersvold, *Den nødvendige kritikken*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2015). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*.
- Lundestad, M. (2013). Å være leder i barnehagen. I E. Skogen (red), R. Haugen, M. Lundestad, & V. M. Slåtten, *Å være leder i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Meyer, E. S. (2005). *Pedagogisk lederskap i barnehagen*. Oslo.
- Pettersvold, M., & Østem, S. (2018). *Profesjonell uro*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skogen, E. (2013). Ledelse i barnehagen. I E. (. Skogen, R. Haugen, & M. S. Lundestad, *Å være leder i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skogen, E., & Haugen, R. (2013). Motivasjon og selvbestemmelse. I R. Haugen, M. Lundestad, M. V. Slåtten, & E. (. Skogen, *Å være leder i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Skoglund, T., & Sundvall, P. (2017). *Pedagogis ledelse i barnehgen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skoglund, T., & Sundvall, P. (2017). *Pedagogisk ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Tholin, K. R. (2015). *Profesjonsetikk for barnehagelærere*. Bergen: Fagbokforlaget.

Utdanningsforbundet. (2021, 04 25). *utdanningsforbundet.no*. Hentet fra
<https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/var-politikk/publikasjoner/brosjyrer/larerprofesjonens-etiske-plattform-pa-1-2-3.pdf>

Vedlegg

Intervjuguide

Hvordan erfarer barnehagelæreren at de får utøvd faglig skjønn i møte med eiers styring?

Innledning

Jeg går siste året på Dmmh, barnehagelærer, Jeg går deltid og nå er vi i gang med bacheloroppgaven. Jeg har utviklet en interesse for dette temaet da jeg under både yrkesliv og praksis har opplevd at barnehagelærere gjør ting de ikke ville prioritert eller valgt selv, men «noen» har bestemt. Dette omhandler mange ting, men stor-politikk er ikke det vi skal snakke om i dag. Jeg ønsker dine erfaringer knyttet opp mot eiers styring. Kommer ikke til å notere navn eller personlige detaljer relatert til hendelser. Det som er relevant for meg er de mekanismene du opplever at har fungert eller på noe vi er utslagsgivende. Siden dette er et kvalitativt intervju, vil jeg få dine personlige opplevelser. Det er viktig for meg at du føler deg trygg på at ingen vil kunne finne ut hvem jeg har snakket med og spore hendelser tilbake til hverken person eller barnehage. Med begrepet «styring» sikter jeg til alle pålegg som omhandler der hvor eier har styringsrett. Eksempler på dette er ressursbruk, valg av pedagogiske verktøy, (kartlegging, ulike pedagogiske program o.l.) endring av satsningsområde osv.

Hvor lenge har du arbeidet som pedagogisk leder?

Arbeider du hos en privat eller kommunal barnehage?

Hvor mange barnehager (ca.) er det som har samme eier?

Kan du si noe om hvordan administrasjonsformen rundt barnehagen opp mot eier er? (Styrer, enhetsleder, rådmann, daglig leder og direktør)

Intervjuet dreier seg i stor grad om dine erfaringer og opplevelser. Jeg ønske å vite hvordan jeg som framtidig barnehagelærer kan påvirke eier med mitt faglige skjønn. Dette gjelder for om både jeg har et godt forslag til overordna mål, satsningsområde, sammensetning av barnegruppe, eller om jeg opplever at de eier pålegger oss ting som ikke er hensiktsmessige. Det er hvordan du har tilnærmet seg og hvordan det har påvirket av eiers styring som er interessant. Dersom du har erfaring fra både privat og kommunalt eid barnehage, ønsker jeg at du forteller meg om du opplevelsene kommer derifra.

Jeg minner om at du når som helst, kan trekke deg fra intervjuet.

RP17 skriver at: Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn. Den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet. Den pedagogiske lederen leder arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av arbeidet i barnegruppen eller innenfor de områdene han/hun er satt til å lede.

- Hva tenker du at dette betyr for din profesjonsutøvelse?

- Hva legger føringer for hvilken pedagogisk praksis som utføres i hverdagen med barna?

- På hvilken måte opplever du at du kan påvirke barnehagens valg av satsningsområder, arbeidsverktøy o.l.?

- Hva mener du er egenskaper hos barnehagelærer som gjør at man kan påvirke eiers styring?

-

- Kan du fortelle om en gang du opplevde at din kompetanse og grunnsyn påvirket valg og føringer fra eier? Kan du fortelle hvilke virkemidler du brukte for å påvirke dette?

- Dersom du opplever at eier kommer med pålegg du opplever som forstyrrende for ditt faglige skjønn, hvordan håndterer du dette?

- Om du skulle trenge støtte for å påvirke eiers styring, hvem er da den du henvender/støtter deg til?

- Hvordan mener du at man best kan påvirke eiers styring?

samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Hvordan erfarer barnehagelæreren at de får utøvd faglig skjønn i møte med eiers styring?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt, hvor formålet er å se på hvordan barnehagelærere erfarer at de får utøvd sitt faglige skjønn i møte med eiers styring. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektets formål er at studenten ønsker og tilegne seg kunnskap om hvordan barnehagelærere kan bruke sitt faglige skjønn for å påvirke innholdet i barnehagen. Studenten ønsker også kunnskap rundt hvilke erfaringer barnehagelærere har når det kommer til påvirkningsmuligheter.

Det er problemstillingen som er hovedfokus, ulike spørsmål som belyser dette vil være relevante. Jeg vil kanskje særlig fokusere på dine erfaringer rundt det RP17 skriver om faglig skjønn «*Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn. Den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet. Den pedagogiske lederen leder arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av arbeidet i barnegruppen eller innenfor de områdene han/hun er satt til å lede.*»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du ønsker å delta i prosjektet er det et ca 30 minutters langt intervju som ønskes gjennomført. Jeg ønsker fortrinnsvis fysisk møte, men digitale plattformer (med kamera) kan være et alternativ.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04 2021.

Med vennlig hilsen

Mari Westerhus
Wencke Iversen
Prosjektansvarlig
(Veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvordan erfarer barnehagelærere at de får utøvd faglig skjønn i møte med eiers styring*». Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.